STUDIE, KRÁTKÉ A KRATŠÍ

Muž v profilu

△

Staré světy mají své zkamenělé národy a stará divadla své „habitués“. Kdo by poslednějšímu výrazu nerozuměl, tomu vysvětluji, že znamená lidi, kteří v divadle „bydlejí“. Jsou v divadle každého večera „v abonmá“, na každém *prvním* představení v „suspendu“, mají doma úplnou sbírku divadelních nárožních oznámení, vědí příčinu každé rýmy, pro kterou zpěvačka „o laskavé shovění“ žádati nechává, a kdykoli stojí v novinách inzert „od několika přátel dramatického umění“, přispěli zajisté alespoň šestákem „na kolek“. Ale také mladé světy mají své aztécké praobyvatele a i naše mladé divadlo má své „habitués“, bez kterých je sobě právě tak mysleti nemůžeme jako bez českého lva tam nahoře na zdravém povětří pod střechou a bez němčiny před divadlem, ve vestibulu a za oponou. Nemyslím tu ovšem stálou výstavu krásných oněch tvářiček, které, scházejí-li někdy, jsou příčinou, že tak mnohý pilný navštěvovatel náhle je mnohem menším ctitelem dramatického umění, aniž někoho z bojechtivého hloučku referentského, který věčně na tomtéž místě u sloupu stoje „věčně zívá“. Myslím tu především některé stálé figury pohlaví silného a ošklivého, které jsou ostatně v činění svém tak šťastni a naproti celému světu tak dobrosrdečni, že bych je skoro za odpuštění prosil, že je beru pod nestoudné péro fejetonní. To nic neškodí, já jsem také dobrosrdečný — nemohu sobě ale pomoci! A protož beru již *číslo první:*

muže v profilu. Nesmíte se při názvu tom domnívat, že našemu číslu schází snad — *půl* hlavy nebo že má hlavu úplně zploštělou, aniž snad, že se tu myslí něco velkolepě dojímajícího jako při vypravování o muži se železnou škraboškou, bůh zachraň, tolik je ale jisto, že budou v divadle as velmi mnozí lidé, kteří naše číslo neviděli nikdy

jinak než v profilu. Jako by měl za největší neslušnost sedět zády přímo nazad obrácen, sedí vždy šikmo na sedadle svém. Nejohnivější nadšení pro dramatické umění probíhá jeho žilami, a přece pohlíží jen málokdy na jeviště samé; podívá se tam jen, když se opona vyzdvihne nebo scéna mění. A hned nato sedí v smělé šikmé pozici, hlavu položiv do ruky opřené o přední řadu sedadel, a dívá se do výše i do hloubky, vždy ale tak, aby veškeré obecenstvo vidělo každé cuknutí významné tváře jeho. Vždyť je tak svatě přesvědčen, že je velkým, velkým znatelem veškerého divadelního umění, že ho každý za takého považuje a že každý sleduje každé mrknutí významné té tváře znatelské, aby se neblám a věděl, kdy vlastně něco také jemu líbiti se má. A proč by nechal to nebohé, nevědomé obecenstvo v tak trapné nejistotě, když mu může takou maličkostí, almužnou pravou, pomoci! — Poslouchá napnutě. Náhle při jistém místě, jistém tónu sebou trhne, vyhodí hlavu do výše, rozšklebí ústa k spokojenému úsměvu, šmejkne sebou vlevo, šmejkne vpravo a počne širokýma rukama tak poctivě pracovat, že nejbližší vůkolí jeho s ustrnutím se pozdvihne. A když dovedl strhnout veškeré obecenstvo k potlesku hřímavému, je mu kolem dobráckého srdce nesmírně volno, a on potřese hlavou, jako by říci chtěl: „Dobře, pravému umění přisluší pravá odměna, ale jen pravému, neboť jen takzvanému — to já — —“

Mezi šmejknutím sebou vlevo měl dosti příležitosti, aby svou spokojenost vkývnul také do jisté lóže. Do té lóže vůbec rád tak ledacos vkyvuje, neboť také to vidí celé divadlo a bývá velmi dobře, ukazujem-li, že jsme s velkými pány známi a že naše krasochuť srovnává se s krasochutí velkopanskou. Mimoto — kdoví! — jsou-li nyní velcí páni liknavi se stavěním pomníků za zásluhy, snad budou čilejší při pomnících za nezásluhy, a pak — kdoví!

Již ale sedí zase klidně a naslouchá dál. Možno, že před koncem jednání sebou škubne ještě několikráte, možno ale také, že vydrží až do konce jednání, načež ale spustí potlesk ohromující. Ostatní tleskající jsou ještě v plné práci, on ale již se byl sebral a spěchá jako šipka ven. „Musím

direktorovi něco důležitého —," prohodil ku svému vůkolí. A již ho vidíme sedět v popředí ředitelovy lóže. Pracuje tam rukama a nohama jako optický telegraf, kývá hlavou a hýbe nesmírně rychle hubou, neboť pracuje „perspektivně" pro divadlo celé a celé divadlo musí zpozorovat, že on teď „direktorovi něco důležitého —". On s ředitelem a ředitel s ním mají vůbec mnoho co jednat, vždyť je on vedle svého výdatného klakérství skutečně upřímnou a výdatnou podporou českého divadla, což mu ani nejzlomyslnější člověk, ba ani žádný fejetonista konečně upříti nemůže. Chodí i do jednoho hostince spolu, totiž on za ředitelem, a protož také ví všechna zákulisní tajemství. „Ty, poslouchej," praví jednomu zpěvákovi, „ředitel ti jistě vypoví!" Ředitel neřekl sice praničeho, on tomu ale „vyrozuměl", a nebohý věřící zpěvák, aby předešel „včas" výpovědi, vypoví *vnečas* sám.

Po druhém aktu již nespěchá z místa. Pohodlně vstává a postaví se zády k jevišti. „Dnes se Veckovi to B podařilo, das war ein prächtiger Ansatz, wie eine volle Blume!" Rád sobě totiž trochu zaněmčí, neboť čeština nemá tolik co němčina hotových frází, kterými může se zdát člověk duchaplným, což je ovšem za našich dob trochu méně než učenost. Pak se baví o ledačem jiném. Mluví o divadelních referátech českých listů, na kterých prý pranic nezáleží, protože pro české divadlo mají jen listy německé důležitost, — hádá se, co by bylo lepší, zdaž abonmá na benefice, či asekurace proti beneficím, — tvrdí, že má pravdu onen český referent, který prál, že české obecenstvo není dost *vybrané* pro — — — *Valdštýnův tábor*, a myslí sobě přitom as tytéž samolibé věci jako onen referent. Nejráději ale mluví o hudbě operní, neboť té rozumí prý mnohem více než činohře, ač tím nechce říci, že snad činohře rozumí méně. Při tom všem by ale, chtěje býti upřímným, musil odpovědít na otázku: „Milujete housle?" vždy: „Inu abych pravdu řekl, nástroj ten je mně vždy ještě milejší než gilotina."

Nu a pak jde jako pořádný občan klidně domů, neboť, jak již praveno, je takto skutečně dobrosrdečným a „myslí to vždycky dobře".

„Kde dlí ta žena hrůzná," táže se Mácha; já odpovídám: v divadle na nábřeží. Ano, tam „jest velké jedno oko" — vlastně je jich tam víc —, které všechno vidí, a „jedna velká hlava", která někdy má kamélii ve vlasech a někdy nic, vždy ale všechno ví. Ano, tam sídlí a králuje! Podívejte se na galérii a vidíte ji tam, nahlídněte do lóže a spatříte ji, přeběhněte zrakem sedadla parterní, a již ji máte! Koho? Inu *ji*, která „najisto" všechno vidí a „prý" všechno slyší, ji, před kterou je tajemství srdce pouhým rébusem pro děti, ji, která dřív ví, že se neoženíte, než vy, — zkrátka: *zastupitelku ženské policie* v Královském zemském divadle na nábřeží. Čím je takto? Ach prosím vás, nepřipravujte se o příjemnost hledání a nalezání a netažte se dál! Chcete-li však nějaký recept pro snadnější nalezení, nuže zde je: Vezmi lorňon divadelní (čím větší, tím lepší, protože můžeš tím ukrytěji vedle něho pošilhávat) a zařiď jej na nějakou tvářičku, to se rozumí že na mladou a hezkou, neboť jiným se neříká tvářička. Dívej se chvílku upřeně a opakuj to několikrát před a po slunce zápa-, chci říct mezi aktem a v meziaktí. Pak náhle zdvihni hlavu a podívej se po prostoře! Pozoruješ již, jak tam ty dvě oči velice a zvědavě na tebe jsou upřeny, jak se rychle mihnou tam, kam jsi byl hleděl, a zase k tobě mihnou zpět? Ejhle, tuť máš již jeden exemplář ženské policie — zároveň má ale on tebe a již tě nepustí! Proto také, že již nevyvázneš, můžeš jako zločinec pokračovat dál a dál; znenáhla seznáš celý sbor a rozeznáš brzy i hodnostáře, totiž osobnosti zvláštním talentem vynikající. Jak jsem pravil, dámy ty sedí tu i tam, nahoře i dole, v lóži i na sedadle, a někdy se i několikrát za večer z místa na místo přestěhují, podle toho, jak právě rozum a potřeba káže.

Nedomnívej se, hnusná domýšlivosti mužská, že jsi divadelní ženské policii zajímava již tak, jak tě pánbůh stvořil a krejčí a frizér upravil! Buď Adonis, či Herkules, dříve nemáš ceny, pokud se alespoň *nezdá, že bys mohl se snad blížit nedaleké příliš době, ve které bys mohl se snad zamilovat.* Od oka-

policií podávanými bývá vylhaných víc, než galantnost uvěřiti může. Kdož by ale toho dbal, vždyť se jedná hlavně o to, aby prozřetelnost moc svou dokázala!

A kdo uznán za kandidáta dobrého, má sice alespoň pro nějaký čas zdržovací list, pokoje ale nemá nikdy. Nehýbej se ani vpravo, ani vlevo, chudáku, neboť oko prozřetelnosti bdí ostře nad každým krokem tvým, a sotva chceš vybočit, nalezneš již v cestě kámen. Smělec někdy kámen přeskočí, nestydatec někdy sobě ani ze ženských pomluv nedělá ničeho, avšak nechme ho, však naň pomsta již někde vyčká, a byť to bylo sebepozději! Rovněž se někdy přihodí, že vzdor pletichám ženské policie a nepřízni bohyň podaří se přece odvážlivci, aby plány své provedl; nechme ale i toho, však mladá ženuška jeho řekne mu při první vhodné příležitosti: „Ach kéž bych byla uposlechla!“ —

A o tom řeknutí zví ženská policie zajisté okamžitě a satisfakce ta posilní ji ku další neunavné práci na vyzvídání roli dědičné. Krásna je ta práce vzdor nahodilé některé nevděčnosti, nejen krásna, ale takměř rozkošna, již pro tajuplnost, ve kterou se celý postup její halí! Jen ostrý zrak pilného a zbožného pozorovatele může celou tu síť „tajných agentů“ přehlédnout a prozkoumat; nehezké by ale bylo, kdyby je snad úplně prozradil, toť ať raději přizná, že „tajní agenti“ jeho jsou jen vymyšlené strašáky. A protož již raději mlčím a poroučím se do lásky svých vymyšlených nevymyšlených, dokládaje jen vroucí prosbu, aby se cvičily a rozmnožovaly, neboť pro velkou budovu Národního divadla bude jich nepoměrně víc potřebí, a upřímně řečeno — bez nich by v divadle nebylo ani zpolovice tak veselo!

HLAS 15. ledna a 5. února 1865

OŠUMĚLÉ EXISTENCE

I

△

Jsou existence v městečku, ano i vsi, jichž nemožno nazvati chudými nebo nuznými, nýbrž přímo ošumělými, a také jich nikdo, z přirozeného již jakéhos taktu, jinak nenazve. Kanafaska je šat chudý, nikoli ale ošumělý, aksamit je šat bohatosti, ale i ošumělosti. Srst hedvábná se z duše existencí oněch právě tak setřela jako vlas ze sukna na jejich kabátu, a na šatu i v srdci, na tváři i v oku — všude ošumělost, všude! Zvláště to přestárle, přezrale zpytující oko, to oko zároveň myslivé i všem myšlénkám zase lhostejně výhost dávající, vypravuje ti divné historie o zašlých jasných dnech a krásných snech, o bývalém vzletu a bujném citu, o bývalém lesku a zaviněném úpadku. A totéž vypravuje vyschlá ruka, totéž v sebe klesající tělo, totéž šat v zimě v letě stejně letní. A co vidíš v malém městečku, ano i na vsi, poznáváš v nepoměrném počtu ve městě velkém. Vzduch velkého města je ošumělým existencím milý i příznivý. Události velkého města dávají jim, kteříž vždy se chlubiti mohou, že ten či onen rozhodný talent v sobě pochovali, příležitost projeviti svou přezralost, chodníky velkého města jsou proto zde, aby titéž dokázali, že chůzi po nich, totiž tu sebevědomou, nonšalantní chůzi, posud nezapomněli.

Praha má mnoho druhů takých existencí, o nichž se socialistům, moralistům a policistům našim právě tak málo zdá jako našim damám u toaletního stolku. Jsou jako ryby v řece; víme o nich, málokdy je ale spatříme vyšplouchnout nad povrch. A také ani nepozorujem, čím se vlastně živí; nejspíš že jen odpadky. Nač jiného má také existence podobná právo, sama společnosti odpadek!

Zde je malá hospůdka v odlehlé části města, jedna z těch, ve kterých se prodává nepoměrně víc „samožitné“

zvláštní čtyřspřežní poštu z Prahy do Paříže, a jiné podobné. Zapletl se, když peníze potřeboval, do procesů, ztratil první dům, ztratil druhý atd. atd. Lidský život je tak krátký, ach tak krátký! Tito lidé zvrhli, ale již pozdě, byliť již minuli se s zenitem síly a energie, byli snad již zestárli a nemohli začít život nový. Snad by ten či onen pracoval, totiž pérem nebo jinak „lehce" pracoval; nikdo ale nehodlá zbytků jeho síly použíti, nikdo ho nechce — vy byste ho také nepřijali do kanceláře své nebo do závodu svého.

A práci sprostou? Ne, za žádnou cenu ne, i kdyby sil byl dostatek! Tomu nedovoluje pýcha, vzpomínky, konexe — ano i konexe! Nač také právě hrubou prací starat se o ten mizerný kus chleba, když se jedná jen o jednu, třebaby vlastní osobu! Žena dávno umřela, děti jsou rozptýleny! Nezbývá nic jiného než žebrat; on to ale jinak nazývá, neboť nechodí po rozích a pohřbech a nemá ani v pátek plnou kapsu drobných.

Podívejte se mu přes rameno. Píše na přeloženém archu bílého papíru, jehož se jen obroušeným malíčkem dotýká. Nadpis svědčí některé osobnosti šlechtické, bohatému obchodníku nebo podobně. Chcete-li seznat, jak bohat je slovník podlízavosti, čtěte řádky pod nápisem. Ouřadní jazyk doprošující se pyšné té bídy je německý, sloh zcela individuelní, totiž onen nucený, vylhaný, bídný sloh všech písemních prosebníků. Píše bez předlohy, neboť má formulář historie své bídy a své otupující poníženosti dobře v hlavě, i když žádá od někoho poprvé, i když podruhé, potřetí. Již se podepsal. Pode jmenem jeho stojí: „Zu Erfragen beim Gastwirt in No C. —" Bydlí sice právě na protivném konci města, je ale líp, když pravá adresa se neví. —

Do hospůdky vkročil lokaj ve vrchnostenské livreji.

„Nebydlí zde v domě nějaký pan —?" zní otázka.

„Zde jsem," volá jedna z existencí, „hier bin ich — ergebenster Diener — ich tu' mich hier wärmen," a přikročí k premovanému, kvůli ostatním přítomným jakoby k starému dobrému známému. Odvedl ho o dva kroky stranou,

nastrkuje ucho, pošilhává po rukou. Premovaný je brzy hotov a vtiskuje mu něco do ruky. Doprovázen až ku dveřům, již zase zmizel. „Den kenne ich schon lange — ein guter Mann!“ prohodí existence jakoby na vysvětlení. Za chvílku vyjde ven.

„Jde zkoumat!“ prohodí s lehkým úsměvem druhý k hospodskému.

Obdarovaný se vrací. Na jeho tváři sídlí lhostejnost, značící, že dostal jen jednu zlatku. Nu, na dva, z nouze na tři dny to dostačí, mezitím *musí* přijít něco jiného!

II

„Existence úplně zapevněná je věcí tak řídkou, že mezi lidem nastává o každý druh její boj často krvavý,“ pravil Arnold Ruge, spisovatel svobodomyslný, jehož svobodomyslnost ani tím neutrpěla, že dostal amnestii. „Zapevněných“ existencí je tedy nesmírně málo a pro ty nezapevněné vynalezeno pěkné, klasické slovo „kandidatura“. Čtyry pětiny lidstva jsou samý kandidát, ať již na úřad či na výdělek, na vdavky či klášter, na vězení či na šibenici. K posledním dvěma druhům „zaopatření“ není někdy potřebí ani zvláštních vloh duševních, jen tak náhody, štěstí, jen tak onoho tušícího oka, které nesouc se kolem šibenice zvědavě vzhlíží, zdaž tam nahoře snad samo nevisí. Takový kandidát je ovšem často kandidátem a non lucendo, totiž zcela opakem kandidáta starořímského, který se vyznamenával alespoň vždy — bílou košilí.

A je-li klasifikovaný námi druh „ošumělých existencí“ skutečně *druhem existencí*, jaký div, že má i on četné své kandidáty. Dovolte vyndat jednoho z nich, jednoho, kterého bychom ovšem všichni ráděj viděli kandidovati na něco zcela jiného.

Každá domácnost má své „bůžky“ a každá kavárna své denní hosty. Těchto je ovšem mnoho druhů: hosté snídající v jistý čas a věnující pak půlhodinku politickým časopisům, hosté zapíjející v sklenici černého obtíže obědu a čítající

pak jen noviny ilustrované, hosté hrající kvečeru buď domino, buď preferanc, a konečně hosté, jimž návštěva kavárny vůbec zdá se být cílem a účelem, jemuž se také odevzdávají se všemi vzácnými či nevzácnými dary svého ducha.

Jsou to obyčejně lidé mladí, nastupující první rok vysokých škol nebo studující „privátně" a připravující se na maturitu. Umějí-li takto něco, neví se, kulečník ale umějí na všechen způsob; studují-li něco jiného, neví se, odvážný šnipr ale a dublé s karambolem studují zajisté. Také se nemůže říci, že snad ničeho nečtou, neboť když nemají právě partnéře pro hru, neopomenou sáhnout z dlouhé chvíle po vyložených časopisech; v časopisech pak je tolik rozmanitých věcí a také o každé skoro úvaha, takže člověk čtoucí nabude alespoň vědomostí nejvšeobecnějších i s nejnovějšími náhledy o ceně vědomostí těch.

Rodiče dali pro počátek peněz dostatečných na školní zařízení se a posílají měsíční sumu skrovným svým poměrům přiměřenou. Student přibyl do Prahy s pocitem takměř posvátným, s nadějemi nejrůžovějšími. Byl přesvědčen, že duch jeho dostačí na vše, a kde by snad nedostačil, nu tam že bude pilným, zajisté velmi pilným. Zpočátku ale třeba trochu pražského života zakusit, kdož by toho nenahlížel! Člověk nabývá nových sil, když se dříve trochu pobaví, třeba by to pobavení začalo hned po zábavných prázdninách. Také tomu nebude se nikdo divit, že peníze vypočtěné na opravdově vedený život nestačí při životě zábavném, že snad již dokapají v prvních čtrnácti dnech i s částí toho, co bylo určeno pro potřeby školské! Proč by nepsal rodičům o nových, kvapivých potřebách, vždyť učiní něco podobného jen jednou a příští měsíc nezbude mu ani času, aby mohl utrácet, ano snad by mohl pak i něčeho ušetřit, kdyby nechtěl knihovnu svou obohatit vším novým a důležitým!

V prvních přednáškách přesvědčil se, že počátkové nebývají tak těžci, jak pomlouvači nebo slabé hlavy tvrdívají. Zvláště přísná věda je v počátcích svých lidskému rozumu velmi jasna. Proto také nezáleží na tom, zameškáli se některá počáteční hodina. Včera obdržel mladík od mnohem

slabšího hráče „kvastl“, již čest sama toho vyžaduje, aby se dnes revanžoval, tedy —

Ani nepozoruje, že hra v kulečník stává se mu již náruživostí. Dovede ji hrdinsky přemoci a odebéře se jednou zas do koleje. Stráví zde fádní hodinu, neboť lepší jeho známí jsou v kavárně a na katedru mluví se věci poněkud již nejasné, — bude sobě musit zameškané přednášky dříve doma přečíst. S penězi to pořád ještě jakžtakž jde. V kavárně zdá se mu že ho mají za bohatého synka. Sklepník a markér zacházejí s ním v přátelské uctivosti, mladíkovi lichotí každá intimní známost s osobnostmi „veřejného postavení“. Znenáhla opanuje kulečník, nikdo jiný nesmí skorem již hrát. Někdy ovšem nastávají menší peněžité nesnáze, těm se ale vždy ještě odpomůže půjčkami od spolužáků a krajanů. Konečně, nějakým malérem, nezapraví se ani malé ty dloužky, kolegiální půjčky přestanou, nastává dluh v kavárně samé. Dva tři měsíce ještě se balancuje, pak přestane markér uvěřovat, po markérovi teprv sklepník, protože onen nevydělává tolik spropitným, mnoho-li tento. Dluh u sklepníka značně narostl, neboť se již i obědy v kavárně odbývaly. Mladík slyší každého dne upomínání, někdy i hrozby, že se bude psát rodičům.

Předsevzetí jsou tuze dobrá — jen kdyby měl peníze na zaplacení dluhů! Takž ale musí do kavárny chodit a tam den vysedět jako dřív, aby nemysleli, že utek nebo že se vyhýbá. Pomáhá sobě ledajak, píše domů o peníze na svrchník, který nikdy nekoupí, prodává „nepotřebné“ věci a knihy, ano šetří i na prádle a převlíká se jen jednou za dvě neděle. Kulečník hraje velmi málo. Sedí v kavárně na pohovce a dívá se, jak jiní hrají. Jen když není již pražádného jiného partnéře pro jednotlivě hlásícího se hráče, který mimoto s markérem o peníze hráti nechce, ba ani podle řádné diškrece nevypadá, kývne markér na mladíka, aby s cizincem zahrál a alespoň za půl hodiny kulečného vydělati pomohl, když se zde zdarma již hřeje.

Šat je vždy ošumělejší, vlasy vždy méně česané a střihané, tvář zesiná, oko zapadá. V takovém stavu nemůže domů na prázdniny a musí psát, že příprava k velkým

zkouškám vyžaduje obětovaných prázdnin. Pomoc z domova stačí vždy méně — znenáhla je mladík pravzorem ošumělosti. Jako stín plazí se po kavárně, sotvaže nohy vleče.

Snad mu souchotiny pomohou k čestnému ještě vyváznutí ze zaviněných nesnází, totiž do hrobu, snad zvědí rodiče šťastnou náhodou vše a odvezou ho z Prahy, — aby co duševní proletář žil na venkově život ošumělých existencí!

HLAS 26. února a 12. března 1865

Almužna je dle Rankova novinářského slovníku „dar z útrpnosti a lásky k bližnímu“ — což by bylo velmi pěkné, kdyby definice hodila se alespoň ku většině případů. Častěji ale se přihazuje, že platí pravidlo: „Můj bližní? — vždyť to jsem *já*!“ a že dáváme almužnu jen proto, že máme samy sebe rádi, že cítíme outrpnost s týraným svým okem a uchem, na něž naléhají dojemná nahota a žebrácká neodbytnost. Praha má prý italský ráz. Skutečně! Co jedna část města má italského svými ouzkými, špinavými uličkami, má druhá část zase svými legióny lazarónů. Dobročinnost se rozbíhá v suchém písku, kdežto by působiti mohla jako hluboký potok v nebohé krajině! Nevíme, čemu všemu přičítati sílu našeho žebráctva, to však víme, že není výplyvem blahých poměrů a že nejposlednějším prostředkem proti žebráctvu je — zavírání žebráků. Ještě kdyby se zavírali do pracovny, kdož líných sil neužívají, nebo do hospitálů, kteří zešli prací a neštěstím, nebo do opatroven, kteří jsou příliš mladi!

V Praze je spolek dobročinný, který sobě obral sbírání opuštěných „poupat lidstva“; přijímá a vyhledává děti a dává je do učení. Spolek ten by měl mít tolik přispívajících členů, mnoho-li je příspěvku schopných lidí v Praze, — žebravých i vůbec zanedbaných dětí by pak vždy ještě našel dost. Jako sršánů nad potokem hemží se žebrajících dětí všude, kdekoli hrne se proud procházejícího se lidstva; dotěrný to lidský hmyz, avšak bez lesklého havu.

Ty děti jsou dobrým dokladem tvrzení, že každý člověk je psychologem a nouze že duševní vlastnost tu zvýšuje. Toho, kdož s mrzutou a starostnou tváří za povoláním svým se žene, sobě ani nevšímnou; okamžitě se ale zakotvějí u toho, na jehož tváři čísti lze, že vyšel sobě ku nabrání

trochu spokojenosti. Hřeješ se ve sluníčku a mácháš ruku v čerstvém vzduchu, oko tvé se koupá v bohatém jarním lesku a ucho chytá zvučky z dálné výši, vtom zazní zdůli: „Prosím o něco — ještě jsem dnes ničeho nejedla!“ Děvčátko v roztrhaném šatu, že by Murillo zažárlil, a s hnědou ušpiněnou pletí, že by Paolo Veronese netroufal sobě podobných barev namíchat, kluše drobným a vytrvalým krokem vedle tebe. Žádné nevšímání, žádné tvrzení „nemám nic“ a „nedám nic“ není platno, děvčátko kluše dál. A přitom nese zcela malé spící dítě, bratříčka nebo sestřičku, na ruce a hází jím kvůli pohodlí z ramena na rameno, jako by to byl vycpaný žoček. Nemůžeš se na to dívat, obviňuješ sama sebe, že jsi vinen trýzněním dítěte, zůstaneš stát a vyndáváš almužnu. Děvčátko podívá se nejdříve na obdržený dárek, pak zasvitne v jejím očku nějaké: „Však já věděla, že ty přece dáš!“, a již tě lhostejně opustila a zakotvila se zase u někoho jiného. Sotva ale učiníš několik kroků, a již to zase zní zdola: „Mám hlad! Prosím o něco —,“ a vedle tebe klušou dvě bosé špinavé nožky „silnějšího“ pohlaví. Podíváš se na hošíka a poznáváš, že tvář jeho má s tváří děvčátka větší rodinnou podobnost, než jakou prý dodává bída. Očko jeho metá jiskry a je tak výmluvné, jako by k zábavné rozpravě zvalo. Nemůžeš odolat.

„A mnoho-li chceš?“

Klučík se usměje. „Já nevím, co dají!“

„Nu řekni, mnoho-li!“

„Krejcar.“

„Dva bys nevzal?“

Hošík netroufá se odpovědít, veselá tvář jeho ale ubezpečuje, že by přijal i tři krejcary blahosklonně.

„Co sobě koupíš?“

„Chleba,“ ubezpečuje, ale tónem takovým, který ani nehledá víry. Dlouho se za tebou dívá, vycítiv „individualitu“ a je rozveselen. Ty však nemůžeš zapomenout těch hravých oček ve vysmahlé nepořádkem tváři a rozebíráš v mysli důvody, proč zrak takového zanedbávaného, bídného dítěte veseleji na svět se dívá než mdlé zraky těch vyšnořených, dle předpisu se procházejících dětí. Brzy ale

ztrácíš zase všecku podobnou reflexi, neboť po první rodině dostaví se hned druhá, po druhé hned třetí a mezitím tě přepadají „létací" jednotlivci, snad dobrovolníci, o jejichž žebravém zaměstnání vlastní rodiče někdy ani nejmenšího tušení nemívají a jižto vše provozují z mlsoty, z lásky k „umění" a vůbec kvůli půvabům, jaké pro dětskou duši mívá cikánství.

Většinou ovšem vědí rodiče až příliš dobře, co děti jejich po ulicích činí. Pobádají je sami, aby pomohly „se živit". Kdož může s bídou a nouzí oučtovat, když stane se matkou něčeho zlého, kdož může přísně něco podobného vytýkat rodičům, jejichž výdělek je tak obtížný, že nemají ani času ku přemýšlení o dalších prostředcích životních, že musí sáhnout k pomoci nejbližší, když má tato jen alespoň lesk nejmenšího možného zla! Však ti rodiče sami dobře cítí, že zachmářena je veškerá mravní budoucnost dítěte, které první své vědomí obrací na obtěžování lidí, na hravý výdělek lenosti! Dobře to cítí, nevysloví to ale — *bojí* se to vyslovit! I v poměru žebravého dítěte k chudým rodičům bývá cos nevýslovně něžného a poetického, bývá tolik obětavosti a lásky, že prvotní čistota lidského srdce rozvíjí se před námi jako lotosový květ. Dějí se oživené balady Někrasovy! Minulé zimy zanesli do jedné z pražských zahříváren polozkřehlé děvčátko, umořené hladem, že sotva státi mohlo. Děvčátko to drželo křečovitě ručku na kapsičce, v níž mělo několik pro matku vyžebraných krejcarů. Trpěla hladem, a přec odolala pokušení a nekoupila sobě ani housky!

Jindy arciť zase bývají děti i obětmi nejnižších, nejšpinavějších špekulac. Spekulanti vybírají a najímají děti a dávají jim potřebná naučení. Nejráději mají malá děvčata, protože tyto neomrzívají svou dotěrností, kdežto žebrající hoši obyčejně setkávají se s antipatiemi. Děvčeti se věří, jeho něžnost je přec jakýms rukojmím, hochovi nevěří nikdo. A když je dítě vybráno a poučeno, vyšle se kamkoli, dle zásady, že „žebrák nikdy nebloudí" a všude že je na pravém místě.

HLAS 6. května 1865